

УДК 811.112.2'1:008:61

Дігел А. М.,
студентка,

Волинський національний університет ім. Лесі Українки

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКОМОВНОГО МЕДИЧНОГО ТЕКСТУ

Лінгвокультурні особливості німецькомовного медичного тексту формуються під впливом історичних, когнітивних, соціокультурних і функціональних чинників. Медичний дискурс у німецькій мові має комплексний характер, що відображає глибокі традиції європейської медицини, стандартизацію професійного мовлення та міжкультурну взаємодію в сучасній глобалізованій науці [3].

Головною рисою німецького медичного тексту виступає терміонасиченість і наявність значної кількості складних іменників-комполітів. Це не лише зумовлює високу інформаційну щільність, а й обумовлює певну семантичну багатомірність спеціалізованої лексики. Композити відзначаються структурною складністю, прагненням до максимальної точності, а також відгуком до особливостей граматичної системи німецької мови, де словоскладання є одним з найпродуктивніших засобів творення нових термінів. Наприклад, такі терміни, як *Blutdruckmessgerät*, *Krebsfrüherkennung*, *Herzfrequenzvariabilität*, не лише позначають конкретне поняття, а й відображають когнітивний спосіб концептуалізації медичних явищ у німецькій лінгвокультурі.

Важливою рисою є тісний зв'язок з міжнародною науковою традицією через запозичення латинських і грецьких терміноелементів. Значна частина лексики має інтернаціональний характер (наприклад, *Patient*, *Medikament*, *Diagnose*), що спрощує комунікацію на

міжнародному рівні й одночасно забезпечує емоційну нейтральність текстів, стандартизацію та синтаксичну передбачуваність [1; 2].

Медичні тексти німецькою мовою зазвичай вирізняються суворогою структурою, використанням імперативних і модальних конструкцій для вираження інструкцій чи рекомендацій, а також чітким поділом на тематичні фрагменти (*Anamnese, Diagnose, Therapie, Befunde*). Документація оформлюється лаконічно, з дотриманням вимог до зрозумілості й точності. Вітальна і завершальна формули (*Mit freundlichen Grüßen, Für Rückfragen stehen wir Ihnen gerne zur Verfügung*) відображають етикет професійної комунікації та прагнення підтримати офіційно-нейтральний тон

Медичні тексти можуть призначатися для різних цільових аудиторій: лікарі, пацієнти, науковці, регуляторні органи. Для кожної аудиторії потрібен свій підхід до перекладу. Для лікарів важлива точність і спеціалізованість термінів, для пацієнтів – зрозумілість і доступність, для науковців – наукова строгість, для регуляторних органів – відповідність стандартам.

Перекладач повинен знайти баланс між точністю змісту та природністю мови, адаптуючи текст до норм української медичної термінології, не втрачаючи при цьому суті, а саме точність змісту. Значна кількість медичних термінів німецького походження (*Röntgen – рентген, Überempfindlichkeit – гіперчутливість, Gedankenlautwerden – озвучення думок*) набули статусу інтернаціональних понять [1; 2]. Однією з особливостей німецької мови є її здатність до творення складних слів-композицій, які дозволяють стисло, але надзвичайно точно виражати складні поняття (*Blutdruck – кров'яний тиск, Blutdruckmessung – вимірювання кров'яного тиску, Knochenbruchbehandlung – лікування перелому кістки*). У медичних перекладах будь-яке семантичне відхилення може призвести до хибної інтерпретації діагнозу, призначення або дозування. Тому перекладач має передавати медичну інформацію з максимальною точністю, навіть якщо формулювання у мові перекладу виглядає дещо штучно (*arterielle Hypertonie – артеріальна гіпертензія, а не високий тиск, хоча останній варіант є розмовним*).

Разом із точністю потрібно враховувати й природність мови, уникати калькування чи дослівного перекладу, які створюють важкі або нечитабельні речення. Термінологічна узгодженість досягається за рахунок використання уніфікованої української медичної термінології (за класифікаторами МОЗ, Держстандартів, тощо), що забезпечує розуміння між лікарями, фармацевтами, пацієнтами. Перекладач повинен звіряти терміни з офіційними джерелами, а не винаходити

власні відповідники (*печінковий* – *гепатичний*, якщо це відповідає загальноприйнятій термінології) [3].

У медицині кожне слово може мати юридичне або клінічне значення (*Bei Anzeichen einer Überdosierung ist sofort ein Arzt aufzusuchen.* – *У разі появи ознак передозування необхідно негайно звернутися до лікаря, а не Якщо ви передозували – йдіть до лікаря.* Збереження суті перекладу є важливим кроком при перекладі. Перекладач не має спрощувати або опускати інформацію, навіть якщо вона здається повторюваною:

Окрему складність становить контекстуальна варіативність багатьох термінів. Один і той самий німецький термін може мати кілька можливих перекладів українською залежно від жанру тексту, цільової аудиторії або рівня фаховості, наприклад, *Injektion* може перекладатися як *ін'єкція* у наукових текстах, як *укол* – в інструкціях для пацієнтів, або як *введення препарату* – у клінічних протоколах. Такий вибір вимагає від перекладача гнучкого мислення й глибокого розуміння як мовного контексту, так і специфіки медичної практики.

Німецька медична термінологія вирізняється високим ступенем деталізації та спеціалізованості. Це особливо важливо в описах патологічних станів, симптомів, методів лікування або схем дозування препаратів. Наприклад, термін *Gedankenlautwerden* позначає психічний феномен, характерний для шизофренії, коли людина чує свої думки вголос, наче вони вимовляються кимось іншим. В українській мові для цього немає точного однослівного відповідника, і перекладач змушений вдаватися до описових конструкцій або вживання міжнародних термінів, якщо такі наявні.

До медичних текстів належать: інструкції до лікарських засобів, виписки з історій хвороб, протоколи лікування, клінічні дослідження, результати лабораторних аналізів, епікризи, наукові статті, сертифікати та інша документація. Специфіка перекладу німецькомовних текстів полягає у високій щільності термінів, складних граматичних конструкціях, широкому використанні складних іменників, скорочень і латинських виразів, а також у необхідності чітко розрізняти значення близьких термінів у різних клінічних контекстах.

Лінгвокультурні особливості німецькомовного медичного тексту охоплюють поєднання міжнародної термінологічної традиції, граматико-стилістичної норми та культурно зумовленого етикету. Переклад потребує відтворення змісту й когнітивно-комунікативних моделей, що забезпечує точність і функціональну адекватність міжкультурної медичної комунікації. Перспективним є аналіз перекладу німецькомовних медичних статей.

Література

1. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. К. : Вища школа, 2005. 360 с.
2. Іщенко О. В. Особливості перекладу медичної термінології з німецької мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2018. Сер. Філологія. № 35. С. 120–123.
3. Кияк Т. Р., Шевченко І. Є. Переклад фахових текстів: Теорія і практика. К. : Видавничий центр КНЛУ. 2012. 215 с.